

Handleiding voor de leerkracht bij Boerderijeducatie in Hollands Noorden

*Boerderijeducatie betekent beleven, leren en ontdekken
waar ons voedsel vandaan komt.*

Algemeen

Leuk dat je binnenkort met je groep naar de boerderij gaat voor een boerderijles!

Waar komt ons voedsel vandaan? Hoe wordt het gemaakt? Hoe ziet het leven op een boerderij eruit? Boerderijeducatie betekent beleven, leren en ontdekken waar ons voedsel vandaan komt en wat er leeft en bloeit op de boerderij.

Op 10 agrarische bedrijven in de kop van Noord-Holland kun je met de klas terecht voor een belevingsles. De deelnemende de bedrijven zijn akkerbouwers, fruittelers, melkveehouders, een pluimveehouderij en een pluktuin. De boeren hebben een passie voor hun vak, kennen hun dieren, gewassen en het omliggende gebied en willen hun enthousiasme voor het boer zijn graag met de leerlingen delen. Een boerderijles duurt ongeveer twee uur.

Alle educatieboerderijen voldoen aan strenge eisen op het gebied van veiligheid en hygiëne. Daarnaast bezitten de educatieboeren de juiste educatieve vaardigheden. Zij hebben daartoe trainingen gevolgd en bezitten het landelijk keurmerk voor boerderijeducatie.

Doelgroep

Er zijn praktijklessen voor alle niveaus van het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Ook kinderdagverblijven zijn welkom op de boerderij. Informeer vooraf bij de educatieboer naar de mogelijkheden.

Gemeenschappelijke leerdoelen

- Leerlingen ontdekken en beleven het (cultuur)landschap en de dieren op en rond de boerderij.
- Leerlingen verwerven kennis en inzicht in de producten en dieren van de boerderij. De invalshoek hierbij is: kennis verwerven door ontdekken en beleven.

Aansluiting kerndoelen

- **34** De leerlingen leren zorg te dragen voor de lichamelijke en psychische gezondheid van henzelf en anderen.
- **39** De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.
- **40** De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.
- **41** De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.
- **44** Kennis van producten.

In bijlage 1 wordt aangegeven op welke wijze activiteiten op de boerderij kunnen aansluiten bij thema's en kerndoelen in het basisonderwijs.

Organisatie

Vorbereiding

- Neem uiterlijk 2-3 weken van tevoren contact op met de educatieboer, om te overleggen over het programma en aansluiting op het lesprogramma van je school/groep.
- Contactgegevens van je educatieboer vind je op de mailbevestiging die verstuurd is na boeking of op de website: www.boerderijeducatiehn.nl
- Overleg met de boer of en hoeveel groepjes er gemaakt moeten worden en hoeveel begeleiders er nodig zijn, hoe het zit met de route, parkeren en andere zaken.
- Regel op tijd begeleiders (minimaal een ouder per vijf leerlingen) en vervoer naar de boerderij. Geef elke begeleider een kopie van de 'Brief voor begeleiders - Boerderijles' (bijlage 2) .
- Plan de voorbereidende les op school enkele dagen voor het bezoek aan de boerderij. Suggesties ter voorbereiding vind je iets verderop.
- Rooster jezelf bij voorkeur vrij, zodat je de ouders kunt begeleiden en het contact met de boer of boerin kunt onderhouden.
- Denk aan de regelgeving wat betreft veiligheid en organisatie die de school stelt voor het doen van uitstapjes zoals deze boerderijles.
- Zorg dat de leerlingen geschikte kleding dragen: (warme) kleding die vies mag worden.
- Mochten er foto's worden gemaakt, maak dan met de onderling afspraken over gebruik van foto's in het kader van de AVG privacywet.

Lessuggesties ter voorbereiding / verwerking van de inhoud

Er bestaat veel lesmateriaal ter voorbereiding of verwerking van een bezoek aan een boerderij. In bijlage 3 wordt een overzicht gegeven van het lesmateriaal, dat via Boerderijeducatie Nederland op papier of digitaal beschikbaar is.

Vorbereiding van de leerlingen op het boerderijbezoek

- Bekijk samen met de leerlingen de website of facebookpagina van de educatieboer, om alvast een indruk te krijgen van het bedrijf en de boer (in). Informatie en contactgegevens van de educatieboeren vind je op de website www.boerderijeducatiehn.nl/educatieboeren Klik op de naam van de educatieboer die de klas gaat bezoeken.
- Bespreek alvast met de leerlingen dat er ook op een boerenbedrijf huisregels gelden. Het gaat om een werkend boerenbedrijf: je mag niet zomaar overal komen of op klimmen. Kijk goed uit voor grote machines. De boer(in) zal ook de regels nog vertellen, als je met de klas op zijn/haar bedrijf komt! Bespreek de volgende algemene regels: hoe gedraag je je bij de boer(in) op zijn/haar erf?
  - Wees rustig bij de dieren: loop rustig en praat zacht.
  - Laat alles spullen heel, pluk niet zomaar fruit en trek geen gewassen uit de grond.
  - Klim niet zonder toestemming op machines, hooibalen enz.
  - Sluit hekken en deuren achter je.
  - Luister naar de boer(in) en zijn/haar regels!
- Vertel de leerlingen vooraf:
  - plaats en tijd van het boerderijbezoek,
  - wie er mee gaan als begeleiders,
  - om oude en gepaste kleding (laarzen, regenkleding, warme kleding) aan te trekken. Op de boerderij kan het koud zijn!
  - wie in welk groepje zit.

Verwerking van de boerderijles

Teruggekomen op school kun je samen met de leerlingen nabespreken hoe ze het boerderijbezoek ervaren hebben. Wat is ze opgevallen? Wat vonden ze het meest bijzonder?

Laat de kinderen hun ervaringen verwerken in het maken van een verhaal, beeld, tekeningen etc. Leuke lessuggesties staan in bijlage 3 met linkjes naar online aan te vragen lesmateriaal.

Bijlage 1 Uitwerking aansluiting kerndoelen

Het boerderijbezoek kan in het basisonderwijs gekoppeld worden aan verschillende thema's en kerndoelen. De activiteiten op de boerderij kunnen hierop aansluiten.

BASISONDERWIJS

BELEVEN

(Kerndoel 1, 12, 28, 29, 34, 35, 37, 38, 39)

- Klusjes doen op de boerderij
- Dieren aaien en voeren
- Proeven van producten

NATUUR EN TECHNIEK

(Kerndoel 1, 4, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46)

- Hoe werkt een melkmachine?
- De lagen in de bodem
- Machines op de boerderij
- Voorspel het weer

DISCUSSIËREN

(Kerndoel 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 34, 35, 37, 38, 39)

- Welk eten komt van de boerderij?
- Zou je boer willen worden?
- Wel of niet biologisch eten
- Wel of geen vlees eten

SAMENWERKEN

(Kerndoel 34, 35, 37, 38, 39, 45, 54, 55, 58)

- Help mee de dieren verzorgen
- Geef dieren een schone stal
- Samen iets lekkers maken

REKENEN EN METEN

(Kerndoel 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33)

- Afmeting gebouw
- Groei per dier per dag
- Wat verdient een boer?

MENS EN NATUUR

(Kerndoel 33, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46)

- Seizoenen/weersinvloeden
- Hoe groeit gras of mais?
- Hoe groeien aanwezige akker- of tuinbouwgewassen?
- Kringlopen op de boerderij

GEZONDHEID EN VOEDING

(Kerndoel 1, 2, 3, 4, 34, 35, 40, 58)

- Wat is een gezonde maaltijd?
- Waar komt voeding vandaan?
- Wat zijn gezonde en duurzame keuzes bij voeding?
- Schijf van Vijf
- Voorkom voedselverspilling

MILIEU

(Kerndoel 39, 42, 43, 44, 45, 46)

- Hoe ga je duurzaam om met de aarde?
- Kwaliteit van lucht in de stal
- Hergebruik van restproducten

SPECIAAL ONDERWIJS

(Kerndoel 5, 16, 19, 26, 34, 36, 45, 46)

- Dagindeling van de boer
- Invloed van seizoenen
- Dieren verzorgen
- Boerderijproducten oogsten en proeven
- Meten, wegen en rekenen met maten

Bijlage 2 Brief voor begeleiders boerderijbezoek

Beste ouder,

Fijn dat u meegaat als begeleider naar de boerderijles op een agrarisch bedrijf.

Datum:

Vertrektijd + -plaats:

Contactpersoon school:

Naam boer:

Adres boerderij:

Om van de les op de boerderij een leerzaam succes te maken, volgt hieronder enige informatie.

Indeling les

Hoewel elke les door iedere boer(in) op eigen wijze wordt ingevuld, heeft de les ongeveer de volgende indeling:

1. De boer of boerin verzamelt de kinderen en de begeleiders op een centrale plek en vertelt kort iets over het bedrijf en het programma.
2. De leerlingen krijgen een rondleiding over de boerderij en vertelt waar de leerlingen mogen komen. Tijdens deze rondleiding laat de boer(in) ook de plekken zien waar de opdrachten worden gedaan. Dit is belangrijk voor u als begeleider; zo vindt u de opdrachten gemakkelijk weer terug.
3. De leerlingen gaan in groepjes met een begeleider op pad en voeren een aantal opdrachten uit op het erf, in de stal, in het weiland, in de tuin, etc. De groepjes rouleren langs de opdrachten, er wordt ongeveer om de 10 minuten gewisseld.
4. Na ongeveer 2 uur sluit de boer of boerin op de centrale plek de les af. De leerlingen krijgen gelegenheid om vragen te stellen.

Uitvoering van opdrachten

- Op elke plek liggen een opdrachtkaart en de benodigde materialen. Laat de opdrachtkaart voorlezen door één van de leerlingen.
- De les staat in het teken van beleven en ervaren. Inhoudelijke kennis is hier ondergeschikt aan. Geef als begeleider de leerlingen eerst de ruimte om een nieuwe plek zelf te ontdekken; voer daarna de opdracht uit.
- Zorg dat de spullen weer teruggelegd worden, geopende deuren weer dichtgedaan enz.

Gedragsregels

Op school is een aantal regels met de leerlingen besproken; u kunt ze dus hierop aanspreken. De regels zijn:

- wees rustig bij de dieren,
- laat alles spullen heel, pluk niet zomaar fruit en trek geen gewassen uit de grond,
- klim niet zonder toestemming op machines, hooibalen enz,
- sluit hekken en deuren achter je,
- luister naar de boer(in) en zijn/haar regels!

Bijlage 3 Lesmateriaal voor in de klas, ter voorbereiding op of verwerking van het boerderijbezoek

Hieronder staat per bedrijfssoort een link naar geschikt lesmateriaal, dat op school gebruikt kan worden om de boerderijles goed voor te bereiden en/ of te verwerken.

Melkveehouderij

Ter voorbereiding en verwerking op school kunnen leerkrachten materiaal aanvragen via Zuivelonline of Smaakmissie zuivel (alleen groep 3,4).

- Groep 1-4: Tim zoekt de koe: <https://www.zuivelonline.nl/onderwijs/groep-1-4/>
- Groep 3-4 sluit ook aan bij smaakmissies: <https://www.smaakmissies.nl/missie/zuivel/>
- Groep 5-6: Op de boerderij van Jet: <https://www.zuivelonline.nl/onderwijs/groep-5-6/>
- Groep 7-8: <https://www.zuivelonline.nl/onderwijs/groep-7-8/>

Leerkrachten kunnen kiezen uit materiaal op papier of online. Na afloop kunnen leerlingen (groep 5-6 en 7-8) het boerderijbewijs halen (zie website <https://www.zuivelonline.nl/bestel-lesmaterialen/>)

Kijk voor nog meer lesmateriaal en filmpjes ook eens op:

<https://www.boerderijeducatienederland.nl/lesmateriaal/melkvee/>

Pluimveehouderij

Ter voorbereiding en verwerking op school kunnen leerkrachten hier materiaal downloaden:

<https://www.boerderijeducatienederland.nl/lesmateriaal/legpluimvee/>

Groente en fruit

Ter voorbereiding en verwerking op school kunnen leerkrachten hier materiaal downloaden:

<https://www.boerderijeducatienederland.nl/lesmateriaal/groente-fruit/>

Akkerbouw

Ter voorbereiding en verwerking op school kunnen leerkrachten hier materiaal downloaden:

<https://www.boerderijeducatienederland.nl/lesmateriaal/akkerbouw/>

Een boerderijles kan ook over een algemeen thema gaan. Hieronder staat per thema een link naar geschikt lesmateriaal, dat gebruikt kan worden ter voorbereiding of verwerking van de boerderijles.

Voeding

Ter voorbereiding en verwerking op school kunnen leerkrachten hier materiaal downloaden:

<https://www.boerderijeducatienederland.nl/lesmateriaal/voeding/>

Duurzaamheid

Ter voorbereiding en verwerking op school kunnen leerkrachten hier materiaal downloaden:

<https://www.boerderijeducatienederland.nl/lesmateriaal/duurzaamheid/>